făcut cu grijă filologică, s-au strecurat greşeli şi s-au introdus semne ortografice inexistente în copia eminesciană. Poetul scrie *înalţat* — textul reprodus acum dă *înălţat* (v.8); *dintr-o sivoe de hendii, cu fir, avea antereu* devine: „sivaĕ de Hindii" (v. 183); *Îl disculţară de mestii* e transcris „... de mescii" (208). S-au pus virgule şi alte semne care nu există în copia poetului în versurile: 6, 8, 10, 159, 166, 168, 169, 170, 205, 206 etc.

E desigur binevenită indicarea în note a variantelor şi a adnotărilor la text, existente în copia din manuscrisul eminescian. Lexicul rar e uneori înlocuit, în aceste adnotări, prin cuvinte de circulaţie mai largă. Pentru termenii neobişnuiţi, E. Vîrtosu a întocmit un glosar cu interpretări corecte în general. Unele scăpări sînt uşor de observat de la prima vedere: *bot* e explicat prin: „materie în formă de glob". Variantele lexicale apar în două locuri, ca două cuvinte aparte, trimiţîndu-se de la unul la altul: *bontă, bunt*; *pont, punt*: *rost* e explicat prin „rost, gură, glas": un cuvînt ca *durelnic* (I, 124) nu e explicat de loc (dureros, chinuitor). Apar apoi multe variante regionale pe care cititorul le cunoaşte sau le poate interpreta fără să aibă nevoie de glosar: *aspumat, a calici, dimon, făgădău, lotri, matrapazlîc, pingărit, scutitor, tanduri* etc.

În schimb, autorul studiului a făcut foarte bine cînd a reţinut în glosar neologismele existente în textul *Vedeniei*. Într-o epocă destul de veche, iată că apar termeni ca: *afront, bufon, cocardă, dietă, element, favor, geniu, mască, parlament, plan, politică, sistemă.*

Publicarea documentului este deci preţioasă, atît din punct de vedere literar, pentru înţelegerea mai adîncă a unui moment însemnat din trecutul politic şi cultural al ţării noastre, cît şi pentru completarea cunoştinţelor noastre despre activitatea şi sursele de îmbogăţire a limbii lui Eminescu. Limba *Vedeniei* cu particularităţile ei lexicale merită atenţia istoricilor limbii române.

Gh. Bulgăr

EXPRESIA: *M-A PICAT LA EXAMEN*

În vocabularul elevilor şi al studenţilor s-a încetăţenit, în ultima vreme, o nouă expresie pentru a denumi faptul de a nu fi reuşit la un examen. Se poate auzi, destul de des, în perioada examenelor: „la examenul ăsta *mă pică*" sau „*m-a picat*".

Această formă hibridă a verbului *a pica* (verb intranzitiv folosit ca tranzitiv) cred că se poate explica prin contaminarea produsă între acest verb şi celelalte trei verbe întrebuinţate pentru a desemna aceeaşi noţiune: *a cădea*, pe de o parte, şi *a lăsa* şi *a trînti* pe de altă parte.

Primul dintre aceste verbe este folosit cînd vorbitorul (studentul) se referă la propria sa persoană, la acţiunea făcută de el (ca subiect al propoziţiei): „*am căzut* la examen". Cînd vrea să se refere la acţiunea efectuată de profesor în legătură cu el, foloseşte celelalte verbe, *a lăsa* sau *a trînti*, vorbitorul devenind obiectul direct al propoziţiei: „*m-a lăsat* sau *m-a trîntit* la examen" [1].

Pentru a explica cum s-a ajuns la forme ca „*mă pică*", „*m-a picat*" etc. trebuie să presupunem, cred, două faze. Prima fază a constat în înlocuirea verbului *a cădea*, care, prin deasa lui întrebuinţare, îşi pierduse din valoarea expresivă, cu sinonimul său *a pica*, neîntrebuinţat încă în această accepţiune şi deci mai expresiv. S-a spus, prin urmare, *am picat la examen* în loc de *am căzut la examen*.

Această continuă înlocuire a cuvintelor des întrebuinţate şi cu putere expresivă redusă

[1] Este de presupus că verbul *a lăsa* a fost întrebuinţat iniţial, cu acest sens, numai în expresia *a lăsa corijent* sau *a lăsa repetent*, iar apoi s-a întrebuinţat şi eliptic în fraze ca cea de mai sus. Pentru *a trînti*, vezi D. Florea-Rarişte, *Din limbajul şcolarilor* (studenţi şi elevi), *Buletinul Institutului de filologie română „Alexandru Philippide"* V, 1938, p. 205.

BDD-A10409 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:58:51 UTC)

prin alte cuvinte este un fapt obișnuit, mai ales în vorbirea afectivă. Voi cita doar un exemplu luat tot din limbajul școlăresc: înlocuirea lui *a lăsa la examen*, expresie prea obișnuită și prea palidă, prin *a trînti la examen*, imagine mult mai plastică și care sugerează mai bine caracterul de „luptă", între profesor și student, pe care-l are examenul (cf. D. Florea-Rarițe, *lucr. cit.*).

În cea de-a doua fază, s-a produs contaminarea între construcțiile *a pica*, pe de o parte, și *a lăsa* și *a trînti*, pe de altă parte. Vorbitorul (studentul) are sentimentul că, dintre cele două persoane, profesorul este cel care are rolul activ, studentul fiind doar cel care suferă consecințele. Așadar vorbitorul a schimbat subiectul verbului *a pica* (care nu mai este *studentul* însuși, ci *profesorul*) și totodată i-a atașat un complement direct care este fostul subiect (studentul). Bineînțeles că la această schimbare a contribuit existența construcției cu verbele *a lăsa* și *a trînti*: *m-a lăsat* sau *m-a trîntit la examen* a dus la crearea expresiei *m-a picat la examen*[1].

În noua construcție, verbul *a pica*, din sinonim al verbului *a cădea*, a devenit deci sinonim cu verbul *a lăsa*, căpătînd prin aceasta un nou sens, neatestat însă pînă acum de nici un dicționar. Folosirea lui cu acest sens mi se pare improprie.

Pe de altă parte, dacă verbele *a lăsa*, *a trînti*, *a trece* se pot referi la subiectul „profesorul", avînd și un complement direct („studentul"), adică pot fi întrebuințate ca verbe tranzitive, verbul *a pica* fiind în înțelesul lui cel mai obișnuit (= a cădea) intranzitiv, ca și *a cădea*, folosirea lui ca verb tranzitiv este, după părerea mea, nerecomandabilă și ar trebui combătută.

Rovena Șenchi

[1] Pentru schimbarea subiectului, cf. și înlocuirea lui *am trecut la examen* cu *m-a trecut la examen*.

BDD-A10409 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:58:51 UTC)